

УДК 930.253:[94+321.02+929Жук](477)

А. М. МАГУРЧАК*

**АНДРІЙ ЖУК ЗА ДОКУМЕНТАМИ І МАТЕРІАЛАМИ
ФОНДІВ ЦДАВО УКРАЇНИ**

Аналізуються фонди ЦДАВО України, в яких висвітлюються різні аспекти суспільно-політичної і державницької діяльності українського громадсько-політичного діяча Андрія Жука в роки Першої світової війни і частково міжвоєнного періоду.

Ключові слова: Андрій Жук; архівні фонди; листи; суспільно-політична діяльність.

Активну участь у державотворчих процесах першої половини ХХ ст. брали провідні тогочасні українські діячі, які де факто творили українську історію. Серед цієї плеяди виділяється постать Андрія Жука (1880–1968). Водночас на сьогодні залишаються нез'ясованими багато сторінок державотворчої діяльності цього діяча. Цю прогалину дозволяють заповнити архіви. В історіографічному плані подана тематика частково висвітлена в дисертаційних дослідженнях, присвячених персоні А. Жука¹. Відповідно автор ставить за мету комплексно проаналізувати документи і матеріали фондів ЦДАВО України, які висвітлюють діяльність А. Жука.

Із фондів Центрального державного архіву вищих органів влади України (далі ЦДАВО України), що репрезентують різні аспекти суспільно-політичної діяльності А. Жука, можна виокремити і фонди: 4405 (Союз визволення України), 3696 (Міністерство закордонних справ Української Народної Республіки), 4404 (Організація українських націоналістів в таборі військовополонених у Фрайштадті (Австрія), 4373 (Спілка українських журналістів та письменників у м. Відні), 3803 (Юрій Тищенко (Сірий) (1880–1953) – журналіст, публіцист, видавець української літератури за кордоном), 4352 (Український громадський допомогівий комітет в Австрії), 3619 (Посольство УНР в м. Берлін), 4465 (Документи і матеріали українських емігрантських установ, організацій та різних осіб(колекція)). Слід зазначити, що з вище перелічених фондів найбільше за обсягом і фактичним фактажем виокремлюється фонд 4405. Отже, розглянемо архівні справи фонду 4405, які ілюструють багатогранну роботу А. Жука в СВУ. Перш за все, А. Жук

---

* *Магурчак Андрій Миколайович* – кандидат історичних наук, докторант кафедри давньої та нової історії України КНУ ім. Т. Шевченка.

входив у склад Президії СВУ і займався розробкою програмних документів, меморіалів, а також складанням звітів. Наприклад, у кінці грудня 1914 р. підготував тимчасовий звіт “За час від вересня до грудня 1914 року”². Зокрема, в ньому серед іншого зазначалось: “Відсутність контакту з деякими репрезентантами української політики в Австрії не стоїть на перешкоді українських політиків і української суспільності в Австрії підтримувати з нами добрі стосунки. Серед загалу української суспільності діяльність Союзу зустрічає найбільшу прихильність, а доказом сего є те, що багато знаних своєю активністю політиків і заслужених громадських діячів з поміж галицьких і буковинських українців, відають значні услуги нашій організації...”³.

Крім того, А. Жук розповсюджував видання і літературу СВУ різним громадсько-політичним, державним організаціям, у яких висвітлювалась українська проблематика. Зокрема, лист А. Жука до О. Савича, тодішнього директора Крайового ревізійного союзу у Львові з проханням про надсилання кооперативної літератури з поверненням їх. Ще А. Жук звертався до товариства “Сільський господар” про надсилання звітів діяльності цього товариства, а також періодичного видання “Господарської часописі”. А. Жуку надсилали різні газетні огляди по країнах, оскільки він опікувався виданням Вісника СВУ. Зокрема, В. Левицький, який тоді перебував у фрайштадському таборі для військовополонених, мав підготувати огляд німецької преси за 1915 р.⁴.

А. Жук був автором проекту умови про взаємовідносини між СВУ і урядами Австро-Угорщини та Німеччини і доповідної записки Президії СВУ до Міністерств закордонних справ вище зазначених країн щодо можливого переміщення СВУ за їх межі. Слід зазначити: проект умови не був підтриманий зі сторони країн Четверного союзу⁵. А. Жук наголошував, що СВУ “зобов’язується удержувати своє існування і розвивати свою діяльність, при чім Союз числиться з жаданнями правительств в своїх рамках своєї програми та плану діяльності. Рівно ж висказує Союз готовність в разі потреби застановлятися спільно з правительствами над практичними планами своєї роботи і спільно працювати”⁶.

У зв’язку із закінченням місії СВУ відбувався процес ліквідації організації, у якій А. Жук взяв активну участь. Зокрема, він у співавторстві з В. Козловським були авторами проекту ліквідації СВУ та його організацій, датованого 31 березням 1918 р. і прийнятого за основу членами СВУ. У преамбулі ліквідаційного плану автори наголошували, що “до вибуху революції був Союз політичною репрезентацією за границею. По вибуху революції став він фактично просвітньою організацією для полонених і висланців та як і раніш, добровільним заступником інтересів цих жертв війни і окупованих країв перед центральними державами”⁷. А. Жуку доручалось займатись ліквідаційними справами

в Австро-Угорщині і Швейцарії. В цьому йому мав допомагати В. Дорошенко. У сферу компетенції А. Жука входили інвентаризація майна, підготовка звітів, допомога і сприяння перевезення українських військовополонених з таборів в Австрії на Україну. Водночас очолюваний А. Жуком ліквідаційний комітет не встигав з виконанням поставлених завдань і тому звертався до австрійської військової влади. Про це ілюструють листи А. Жука, датовані жовтнем 1918 р. до військового міністерства Австро-Угорщини про продовження ліквідаційного періоду культурно-просвітніх організацій у фрайштадському таборі⁸. А. Жук як голова Ліквідаційного комітету СВУ активно співпрацював із ліквідаційними інституціями в таборах для військовополонених. Про це ми дізнаємось із листування з Ліквідаційним комітетом Головної Української Ради (далі ГУР) у Фрайштадті про завершення роботи культурно-просвітніх організацій у таборі, формування військових національних частин з полонених⁹. Ця кореспонденція охоплювала березень – вересень 1918 р. Все це доповнюється протоколами засідань ліквідаційного комітету ГУР у Фрайштадті, участь у яких брав А. Жук. Вони ілюструють найважливіші питання, які були актуальними при проведенні ліквідаційних робіт: узгодження організаційних питань з комендатурою табору; підготовка звітів про виконану роботу; план перевезення співробітників ГУР на Україну¹⁰.

У фонді СВУ зберігся протокол організаційного засідання Комітету культурної допомоги для полонених українців від 2 квітня 1918 р. Головував на ньому А. Жук, який сформулював і порядок денний, що включав 4 питання. На засіданні А. Жук акцентував увагу на найважливіших етапах роботи комітету – організації курсів грамоти, проведення віча, розсилки літератури¹¹. На жаль, архівні джерела не дають нам можливість дізнатись, чи були наступні засідання Комітету культурної допомоги для полонених.

Діяльність А. Жука як члена Президії СВУ не обмежувалась складанням звітів, інструкцій тощо. Важливим напрямком роботи А. Жука було відвідування таборів для військовополонених. Про одну з таких поїздок до фрайштадського табору А. Жук підготував звіт, датований березнем 1915 р. Зокрема, в ньому описується внутрішній побут табору, розклад роботи таборової бібліотеки, яка була важливим центром національно-культурного розвитку табору. У звіті підкреслювалось про вагомий внесок керівників українських організацій і товариств у формування патріотизму українських військовополонених солдат і офіцерів¹². На жаль, цей звіт зберігся в архіві в уривчастому варіанті, а це не дозволяє нам цілісно проаналізувати поданий документ.

Участь А. Жука в засіданнях редакційного комітету часопису “Вісник Союзу визволення України” висвітлюють протоколи, які охоплюють невеликий проміжок часу з грудня 1914 р. – січень 1915 р. З про-

токолів ми дізнаємось, що А. Жук наполягав на тому, щоб редакційний комітет був дорадчим органом Президії СВУ і підзвітний йому¹³. Крім того, А. Жук інформував присутніх про видавничі проекти СВУ, а також наміри СВУ створити французькомовний кореспондентський пункт у Швейцарії, який буде інформувати європейську громадськість про українську справу і діяльність самого СВУ.

З початком Першої світової війни А. Жук як член Президії СВУ був автором документів від імені СВУ у вигляді меморіалів, звітів, листів до державних структур, діячів Австро-Угорщини, Німеччини. Так, у меморіалі до керівника Кабінету міністрів закордонних справ Австро-Угорщини Гойоса, датованого 5 вересням 1914 р. А. Жук наголошував, що війна закінчиться перемогою військ Австро-Угорщини. Проінформував про створення українцями Наддніпрянщини суспільно-політичної організації – СВУ. Також відзначив головні орієнтири нового утворення: "...уважаємо потрібним заявити, що Союз визволення України стоїть на сепаратнім від Росії становищі, а свою акцію політичну веде в напрямі полегшення побіди австро-німецьким військам і відірвання від Росії українських земель"¹⁴.

Окрема група документів фонду СВУ присвячена взаємовідносинам А. Жука з військовими діячами Українських Січових Стрільців (далі УСС), які займались вербувальними акціями на Волині. Про це яскраво ілюструє листування протягом 1915 – 1917 рр. А. Жука з М. Гаврилком, М. Голубцем, Н. Гірняком, І. Горянським, М. Луцкевичом, Т. Палащук¹⁵. Крім того, висвітлювались питання організації на Волині українських шкіл, збору і надсилки для них підручників, фінансової допомоги в організації різних свят для учнів шкіл, видання науково-публіцистичних праць М. Грушевського, Л. Цегельського та ін. Основний масив кореспонденції припадає на спілкування з М. Гаврилком, з яким в А. Жука склались товариські відносини. А. Жук закликав його активно співпрацювати з єврейськими організаціями, особливо у шкільній справі¹⁶. Від імені СВУ А. Жук був вдячним керівникам УСС за пророблену ними роботу в справі національно-культурного піднесення на окупованих територіях, зокрема і в галузі шкільництва: "Хай сі жертви будуть завдатком культурного і політичного звільнення українського народу в Росії, яке собі виписало на прапорі Українське Січове військо"¹⁷. Крім того, у фонді 4405 збереглися запрошення А. Жука як члена Боевої Управи УСС на їх засідання, а також тимчасово очолити Центральну Управу УСС¹⁸.

Невеличка частина документів фонду 4405 присвячена співпраці А. Жука з різними громадсько-політичними діячами у справі надсилення літератури до таборів українських військовополонених в Австро-Угорщині та Німеччині. Серед кола цих діячів слід виділити таких осіб, як: І. Куровець, Т. Глинський¹⁹. Серед переліку надісланої літератури переважає періодика, натомість авторські праці були різноматичні.

Окрему групу матеріалів становлять стосунки А. Жука з таборовими організаціями Фрайштадту. Зокрема, прохання А. Жука надсилати звіти про діяльність таборових організацій і Головної Української Ради. Крім того, документи висвітлюють розбіжності між таборовими організаціями і А. Жуком щодо вирішення тогочасних поточних питань²⁰. Інформування про обмеження фінансової допомоги з австрійського боку і план видатків Просвітнього відділу²¹. Також зберігся машинописний варіант плану, до підготовки якого був причетний А. Жук, а також поїздки Президій Загальної Української Ради і СВУ до фрайштадського табору 27-29 лютого 1916 р.²². Серед архівних документів відклались звернення А. Жука до Просвітнього відділу у Фрайштадті про надсилення копій фотографій про його діяльність; підготовку інвентарного опису таборового майна, яке належало СВУ, у зв'язку з можливим переїздом за межі Австрії; прискорення вирішення питання заборгованості фотографічного товариства "Світло" австрійській фірмі за надані нею послуги і матеріали.

Взаємини СВУ з австрійською військовою владою щодо вирішення нагальних таборових проблем відображають звернення А. Жука до військового міністерства Австро-Угорщини²³.

Значну групу документів фонду 4405 складають листування. Зокрема, слід виокремити листи І. Мороза до А. Жука, яких налічується 41 і які хронологічно охоплюють червень 1916 – січень 1918 рр.²⁴. Основними темами спілкування були: поради щодо написання і публікацій праць І. Мороза на сторінках видань СВУ; надсилення літератури для табору і особисто І. Морозу; опис побутових таборових умов і психологічного стану; ставлення до політики, яку проводив СВУ; підсумки обговорень серед полонених щодо тогочасного становища України; інформування про розбіжності між керівниками таборових організацій; прохання про можливий переїзд до Відня або Львова для роботи в українських редакціях; обмін думками щодо відстоювання принципу незалежності молодою українською державою в 1917 р.; проведення політичних акцій у формі віча і збирання підписів серед полонених для підтримки Української Центральної Ради; написання і надсилення звітів таборових товариств; питання організації перевезення українських полонених на територію України; допомога таборової друкарні в отриманні фарб; надання відомостей про кількість паперу для публікації таборового періодичного видання "Розвага"; надсилення малюнків, які висвітлюють таборове життя; надсилення для І. Мороза літератури, присвяченої Револьюційній Українській Партії; обмін думками щодо проведення ліквідаційної роботи в фрайштадському таборі; вітання з релігійними святами; прохання в надсиланні харчів для таборових полонених українців з Голландії; скарги на погане харчування українців, яке могло спровокувати голодний бунт. На відміну від І. Мороза,

М. Гаврилко в листі до А. Жука інформував про важкі умови пропагандистської роботи в деяких бараках фрайштадського табору у зв'язку із протидією створених там російських шовіністичних організацій. Тому закликав звернутись до австрійського військового міністерства з проханням припинити їхню діяльність і висилку їх організаторів в інші табори, де відсутні українці. Нарікав про брак історичної літератури²⁵.

Не останнє місце співпраці з А. Жуком відіграв О. Охримович. Зокрема, збереглися 12 листів останнього до А. Жука, в яких зачіпалися такі питання: створення бюро переписки полонених з таборовими організаціями і надсилання звітів; замовлення і пересилка літератури, особливо “Кобзаря” Т. Шевченка до фрайштадського табору; застереження від всякого роду провокацій щодо українських полонених; надсилання О. Охримовичу зароблених коштів з фонду СВУ; опис тяжких умов таборового життя; переведення кращих українських полонених з інших таборів до Фрайштаду, а пізніше припинення цього процесу; несвоєчасне надсилання звітів через брак часу; організація з полонених полку ім. Д. Дорошенка і відправлення їх на Україну; інформування про обрання керівництва Головної Української Ради; непогодження з планами А. Жука щодо переведення І. Мороза до Відня; висвітлення боротьби між І. Морозом і частиною людей, які входили до драматичного товариства фрайштадського табору.

Цікаве листування А. Жука з редакціями “Діло”, “Українське слово”, “Свобода”. Обговорювались питання пропагування видань СВУ. Окреме місце серед кореспонденції посідає листування з бориславським редактором і видавцем “Всесвітньої Бібліотеки”, “Воєнної України” Іваном Калиновичем протягом 1917 р.²⁶, а також листування з О. Луцьким²⁷.

Цікавим, на нашу думку, є листування А. Жука з керівником Бюро культурної допомоги для українського населення на окупованих територіях І. Крип'якевичом, яке хронологічно датоване 1916–1917 рр. і налічує 41 листів, із них до А. Жука – 32 шт., до І. Крип'якевича – 9 шт. У своїх листах А. Жук прохав уникати конфлікту з єврейською громадою у Володимирі-Волинському при закладанні народної школи, перевірити, чи мають можливість вчителі, які були у прифронтовій зоні закладати школи і відповідно надсилати їм підручники і приладдя; інформувати про шкільні справи в інших містах Волині, а також ознайомити учителів із програмою організації шкільництва на окупованих територіях²⁸. Також надсилати своє бачення майбутнього політичного становища Волині і Холмщини. Обіцяв вирішити справу шкільних інспекторів, а також констатував про виїзд на Волинь і Холмщину галицьких та буковинських свячено служителів для української справи; просив надіслати реферат про стан на окупованих територіях; інформував, що австрійська військова влада погодилась на відкриття 3 шкіл на

Волині і профінансує на окупованих територіях роботу деяких українських діячів. Водночас спільними зусиллями із Загальною Українською Радою допоможуть із створенням шкільних фондів і вирішення питань з будинками для шкіл і гімназій. Зокрема, збереглась чернетка листа А. Жука до І. Крип'якевича від 23 жовтня 1915 р.²⁹. У чернетці наголошувалось про нерозривність Бюро з СВУ і активній допомозі в його праці. Водночас надавалися поради щодо конкретної роботи: налагодження відносин з окупаційною владою; програма організації повинна відповідати постулатам СВУ; не співпрацювати з дискредитованими діячами; переваги колективної праці над індивідуальними заходами; публікації праць, присвячених українській справі на Волині на сторінках “Вісника СВУ”, “Українського слова”; збирання інформації про окуповану українську територію; розповсюдження української літератури на окресленій території; надсилання коштів на видавничі проекти. Крім того, в інших листах І. Крип'якевича до А. Жука і В. Дорошенка подавалася інформація про зроблені ним кроки – створення українських шкіл, а також пропозиції про залучення до роботи О. Назарука і відкриття філії СВУ у Львові для полегшення координаційної роботи.

Про участь А. Жука у видавничих проектах періоду Першої світової війни підтверджує листування з М. Лозинським³⁰. Так, у листах обговорювались питання підготовки і публікації праці про І. Франка³¹, відношення до якої мав А. Жук, хоча основним автором виступав М. Лозинський. Прохання А. Жука надіслання до Відня рукописів біографій відомих українських діячів для публікації цілої низки серій книг і окремих праць з історії української політики в Австрії; обговорення фінансових питань щодо публікації праць і гонорарів; клопотання М. Лозинського до А. Жука у публікації його німецькомовної праці в Берліні або у випадку невирішення цього питання – повернення рукопису; надсилання біографічної праці.

На початку Першої світової війни А. Жук підтримав Австро-Угорщину. Про це ілюструє відозва Президії СВУ німецькою мовою, датована 25 серпня 1914 р. до турецького народу, де пояснювалась позиція СВУ щодо військових подій і “українському питанню” в геополітичній боротьбі³². Серед документів цієї справи міститься відповідь, датована травнем 1915 р. автором якої був А. Жук, на статтю Г. Алексинського “О провокации” в “Современом мире” щодо дискредитації СВУ і шовіністичних нападках на український національний рух³³.

У фонді 4405 відклались кілька звернень А. Жука, який підписувався “За СВУ” до українських таборових видавництв Австро-Угорщини і Німеччини про надсилання до СВУ недоотриманих номерів за різні роки періодичних видань³⁴.

Процес організації українських шкіл у Володимирі-Волинському ілюструє листування А. Жука з четарем УСС М. Сасевичем³⁵. Зокрема,

дізнаємось про надсилання періодичних видань і авторських праць, коштів для створення бібліотеки і покриття видатків із проведеної роботи. Рекомендації щодо тактики створення шкіл з опорою на місцеве населення; отримання звітів про зроблену роботу; допомога в надсиланні шкільних підручників, а також людських ресурсів. Продовженням цієї тематики можуть слугувати листи А. Жука до члена міської управи Володимира-Волинського Є. Чирановського, в якому інформувалось про діяльність СВУ в українській справі на Волині; заклик створити українську організацію, яка б опікувалась “про культурні, економічні і релігійні потреби населення городу і повіту” і особливо створенням народних шкіл³⁶. Скарги Є. Чирановського на нового урядника Володимира-Волинського за походженням угорця, який негативно ставився до українського руху і замінив на цій посаді етнічного українця. Крім того, в листах А. Жука до шкільного комітету Володимира-Волинського наголошувалось залучати при формуванні українських шкіл інші етнічні групи, особливо євреїв, зберігаючи при цьому український характер навчальної установи³⁷. Також збереглась переписка А. Жука з українським урядовцем Володимира-Волинського Г. Мартинцем, який займав посаду підпоручника. Основні сюжети переписки зводились до пересилання періодичних видань СВУ; допомога в отриманні одягу, взуття для українського населення із проведенням різних акцій у Відні; переказ коштів для створення українських навчальних закладів і святкових різдвяних заходів; побажання створити допомоговий окружний комітет для місцевого українського населення; зосереджувати основний акцент на місцеві українські сили при створенні українських шкіл; надсилання інформаційних звітів про виконану роботу³⁸.

Про шкільні справи в м. Любомилі інформувала А. Жука у листах С. Содорович. Наголошувала про отриману літературу і кошти від А. Жука, а також поділилась враженнями від культурних програм, проведених в школі³⁹. Серед кореспонденції можна виділити листи К. Демчука до А. Жука, в якому той висловлював невдоволення щодо політики Австро-Угорщини на Волині.

Перебуваючи на еміграції, А. Жук проводив активну діяльність серед української громади в Австрії. Про це ілюструють протоколи загальних зборів засідань управи та нарад Союзу українських журналістів та письменників у Відні (далі СУЖП)⁴⁰. Документи фіксують участь у роботі СУЖП від 16 грудня 1922 р. Також висвітлюються ініціативні кроки А. Жука щодо святкування річниці проголошення Четвертого Універсалу УЦР із створенням відповідного комітету для святкування цієї події; перенесення місце осідку СУЖП з Відня до Праги, “де зібралося найбільше його членів, де взагалі є осередок українського культурного життя на еміграції”. Крім того, поданий особистий рахунок А. Жука як члена СУЖП⁴¹. Із звітів про діяльність СУЖП дізнаємось про виголошені реферати А. Жука⁴².

Серед документів фонду 3619 збереглися обіжники, накази надіслані МЗС УНР за підписами міністра і завідувача канцелярії міністерства, яку очолював А. Жук до українських посольств, консульств і місій. Документи були присвячені кадровим питанням; надсилання до МЗС відомостей про персональний склад дипломатичних представництв, звітів і рефератів про відношення іноземних держав до УНР і заходи, які проводяться відповідними українськими посольствами щодо відстоювання інтересів УНР⁴³. Крім того, зберігся лист до радника посла УНР у Берліні Р. Смаль-Стоцького, в якому А. Жук інформував про надсилання копій нарад українських послів у Відні 18–22 червня 1912 р. і резюме наради в Карлсбаді⁴⁴.

У фонді 4352 знаходиться особова картка українського емігранта Андрія Жука для отримання допомоги⁴⁵. Документ датований 1923 р. і містить коротку інформацію про сімейний стан, освіту, вид діяльності, соціальний статус.

Проводячи активну діяльність в роки Першої світової війни, А. Жук входив до українських військових організацій. Зокрема, про це ілюструють протоколи засідань Боевої Управи Українських Січових Стрільців. На жаль, документи ілюструють участь А. Жука в засіданнях управи тільки за 1914 і 1916 рр. Так, А. Жук порушував питання про включення представника СВУ до складу Боевої Управи, а також акцентував увагу на тому, що на звільнених територіях російської України політичну роботу мав би проводити СВУ і залучати під свої знамена галичан⁴⁶. Висловлював позицію СВУ щодо ставлення до українського питання перед країнами Австро-Угорщини, Німеччини та Туреччини, при цьому відмежовуючись від афер деяких діячів СВУ. Підтримував ідею участі УСС на військовій виставці у Відні, розмістивши там кіоск⁴⁷.

Сторінки дипломатичної діяльності А. Жука висвітлює ф. 3696. Зокрема, участь А. Жука – радника МЗС УНР у Відні як секретаря конференції послів і голів українських місій УНР, скликаної міністром В. Темницьким у чеському містечку Карлсбаді 6–14 серпня 1919 р. Під час обговорень найважливіших питань, які стояли перед молодого українською дипломатією, А. Жук пропонував провести ревізію штатів посольств і місій, які, на його переконання, були роздуті і все більше вимагали коштів⁴⁸. Наголошував на тому, що вирішувати зовнішньополітичні проблеми потрібно з вирішенням внутрішніх, оскільки “маємо на папері і суверенну державу і об’єднання з Україною західних українських земель, але фактично не маємо нічого...”⁴⁹. Переконавав присутніх, що більшість українських посольств і місій не виконували своїх прямих обов’язків, перетворившись таким чином у “дипломатично-політичні органи”.

Серед епістолярної спадщини А. Жука у фондах ЦДАВО України представлені рукописні листи А. Жука до Ю. Тищенка-Сірого. Ко-

респонденція налічує 54 листів, які хронологічно охоплюють 1923–1927 рр.⁵⁰. Листи розподілені за роками таким чином: 1923 р. – 6 шт., 1924р. – 21 шт., 1925р. – 12 шт., 1926р. – 10 шт., 1927р. – 5 шт. Основна тематика листування – надсилання літератури А. Жуком для продажу Ю. Тищенком-Сірим і несвоєчасним переказом виручених коштів останнього, що призводило до важкого матеріального становища відправника. Можна виокремити такі тематики листування за 1923–1924 рр. – продаж В. Дорошенку словників Б. Грінченка та Уманця; 1925 р. – прохання повернути кошти за надіслану літературу за минулі роки, надсилання празьких видань до колекції А. Жука за компенсацію боргу Ю. Тищенком-Сірим, припинення надсилання літератури у зв'язку з неможливістю оплатити пересилку, нагадування іншим особам про їхні борги за отриману літературу і надсилання адрес осіб і інституцій, які могли б купляти книги, неможливість виїхати за межі Відня через незадовільний стан здоров'я; 1926 р. – відмова приїзду на міжнародний бібліотечний з'їзд у Празі через неспроможність отримання паспорту і візи, що доповнювалось важким матеріальним становищем, нагадування про виплату боргів за книги; 1927 р. – обговорення надіслання складеного А. Жуком списку літератури до його колекції через В. Щербаківського.

Отже, аналіз фондів ЦДАВО України, в яких зосереджена інформація про суспільно-політичну, державницьку діяльність Андрія Жука, дає можливість простежити його внесок в український національно-визвольний рух часів Першої світової війни і частково міжвоєнного періоду. При цьому основний масив документів зосереджений у фонді СВУ, що ілюструє культурно-просвітню, політичну діяльність А. Жука у межах цієї організації.

¹ *Таравська Я.* Громадсько-політична та науково-публіцистична діяльність Андрія Жука (1880–1968 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Я. Таравська; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2012. – 20 с.; *Шульгата Н.* Андрій Жук у суспільно-політичних процесах Галичини і Наддніпрянщини першої третини ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Н. Шульгата; Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2013. – 20 с.

² ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр.13, арк. 3–26.

³ Там само, арк. 25–26.

⁴ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 69, арк. 33.

⁵ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 3, арк. 1.

⁶ Там само, арк. 2.

⁷ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 201, арк. 2.

⁸ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 209, арк. 1–3.

⁹ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 208.

¹⁰ ЦДАВО України, ф. 4404, оп. 1, спр. 68, арк. 70.

¹¹ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 207, арк. 1.

¹² ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 55, арк. 19–20.

¹³ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 23, арк. 2.

- ¹⁴ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 4, арк. 2.
- ¹⁵ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 22.
- ¹⁶ Там само, арк. 33.
- ¹⁷ Там само, арк. 173.
- ¹⁸ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 173, арк. 4–4зв., 24.
- ¹⁹ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 72.
- ²⁰ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 173, арк. 29–31.
- ²¹ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 60, арк. 70–71.
- ²² Там само, арк. 116–117.
- ²³ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 18, арк. 540, 543.
- ²⁴ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 20.
- ²⁵ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 20, арк. 114.
- ²⁶ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 180, арк. 42–43, 86–86 зв, 238–239.
- ²⁷ Там само, арк. 220–226.
- ²⁸ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 67, арк. 34.
- ²⁹ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 65, арк. 22–27.
- ³⁰ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 138.
- ³¹ Там само, арк. 7–12.
- ³² ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 9, арк. 2.
- ³³ Там само, арк. 11–12 зв.
- ³⁴ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 134, арк. 14–18.
- ³⁵ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 129.
- ³⁶ ЦДАВО України, ф. 4405, оп. 1, спр. 70, арк. 175.
- ³⁷ Там само, арк. 170.
- ³⁸ Там само, арк. 45–48.
- ³⁹ Там само, арк. 129–130 зв.
- ⁴⁰ ЦДАВО України, ф. 4373, оп. 1, спр. 3.
- ⁴¹ ЦДАВО України, ф. 4373, оп. 1, спр. 17, арк. 65.
- ⁴² ЦДАВО України, ф. 4373, оп. 1, спр. 5, арк. 3.
- ⁴³ ЦДАВО України, ф. 3619, оп. 1, спр. 1, арк. 24–25.
- ⁴⁴ Там само, арк. 65.
- ⁴⁵ ЦДАВО України, ф. 4352, оп. 1, спр. 19, арк. 17.
- ⁴⁶ ЦДАВО України, ф. 4465, оп. 1, спр. 22, арк. 22.
- ⁴⁷ ЦДАВО України, ф. 4465, оп. 1, спр. 23, арк. 67.
- ⁴⁸ ЦДАВО України, ф. 3696, оп. 1, спр. 69, арк. 47.
- ⁴⁹ Там само, арк. 75.
- ⁵⁰ ЦДАВО України, ф. 3803, оп. 1, спр. 50.

Анализируются фонды ЦДАВО Украины, в которых освещаются разные аспекты общественно-политической, государственной деятельности украинского общественно-политического деятеля Андрея Жука в годы Первой мировой войны и частично межвоенного периода.

Ключевые слова: Андрей Жук; архивные фонды; переписка; общественно-политическая деятельность.

There are analyzed the fonds of the Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine, that reveal different aspects of the socio-political and state activity of Andriy Zhuk, the Ukrainian socio-political activist, during the First World war and partially of interwar periods.

Key words: Andriy Zhuk; the archival fonds; the letters; the socio-political activity.